

ИЗБОРНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

На основу Одлуке Изборног већа Филолошког факултета Универзитета у Београду број 1382/1 од 31. 5. 2017. године, а у складу са чланом 65 Закона о високом образовању Републике Србије и чланом 116 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду, именовани смо у комисију за припрему извештаја о пријављеним кандидатима на конкурс за избор **доцента** за ужу научну област **Бохемистика**, предмет **Чешки језик**. Имамо част да Изборном већу Филолошког факултета у Београду поднесемо следећи

ИЗВЕШТАЈ

Филолошки факултет Универзитета у Београду расписао је конкурс објављен у листу „Послови“ бр. 730 од 14. 06. 2017. за избор **доцента** за ужу научну област **Бохемистика**, предмет **Чешки језик**. На расписани конкурс пријавио се један кандидат – **др Снежана Поповић**, досадашњи лектор за Чешки језик на Катедри за славистику Филолошког факултета Универзитета у Београду. Уз пријаву кандидаткиња је поднела биографију и библиографију објављених радова, потврду да је одбранила докторску дисертацију дана 15. 06. 2016. године на Филозофском факултету Карловог универзитета у Прагу као и нострификацију докторске дипломе у Републици Србији, чиме је испунила основни услов за унапређење у више звање.

О КАНДИДАТУ

Др Снежана Поповић рођена је 31. 12. 1982. године у Котору. После завршене гимназије друштвено-језичког смера уписала је Филолошки факултет Универзитета у Београду школске 2002/03. године. Студије је завршила 2006. године са средњом оценом 9,26 и тиме стекла звање дипломирани филолог чешког језика и књижевности. У току студија своје образовање усвршавала је стипендијским боравцима у Чешкој Републици и то: похађањем једносеместралне наставе чешког језика за странце на Филозофском факултету у Прагу 2005. године, Летње школе словенских студија у Брну 2006. године и једносеместралне наставе чешког језика за странце на Филозофском факултету у Брну 2007. године.

На такмичењу за најбољи превод из дела савремене чешке књижевности одржаном 2004. године у организацији Одсека за славистику Филолошког факултета и Амбасаде Чешке Републике у Србији и Црној Гори освојила је друго место за превод „Новеле за верне читаоце“ Јозефа Шкворецког. На истом такмичењу одржаном 2006. године освојила је прво место за превод одломка из романа „Године двадесет и четири“ Патрика Оуржедњика.

Од школске 2007/08. до 2009. године радила је као хонорарни сарадник у настави на Групи за чешки језик Катедре за славистику Филолошког факултета, а након укидања статуса хонорарних сарадника, од 2009. до 2012. године, волонтерски је држала вежбе из Савременог чешког језика студентима прве и друге године и Чешког језика као другог словенског и изборног језика.

Године 2012. изабрана је у звање лектора за ужу научну област Бохемистика, предмет Чешки језик на Катедри за славистику Филолошког факултета Универзитета у Београду.

Докторску дисертацију под називом „*Česká a srbská frazeologie: srovnání, aspekty a struktura česko-srbského frazeologického slovníku*“ (Чешка и српска фразеологија: компарација, аспекти и структура чешко-српског фразеолошког речника) одбранила је 15. 06. 2016. године у

Прагу на Филозофском факултету Карловог универзитета. Докторску диплому нострификовало је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије решењем бр. 612-01-03633/2016-06 од дана 20. 1. 2017. године.

ОБАВЕЗНИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР У ЗВАЊЕ ДОЦЕНТА

БИБЛИОГРАФИЈА

1. АКАДЕМСКИ РАДОВИ

1. Необјављена докторска дисертација: „*Česká a srbská frazeologie: srovnání, aspekty a struktura česko-srbského frazeologického slovníku*“ (Чешка и српска фразеологија: компарација, аспекти и структура чешко-српског фразеолошког речника), Филозофски факултет Карловог универзитета у Прагу, 2016, 275 стр. Ментор: prof. PhDr. František Čermák, DrSc.

2. НАУЧНИ РАДОВИ

Уз пријаву на конкурс др Снежана Поповић приложила је следећу библиографију обављених радова и радова прихваћених за штампу:

Студије:

1. „Kolokace ve frazeologii v češtině a srbsčině“. У: *Studia Balcanica Bohemo-Slovaca VII*. VII. mezinárodní balkanistické symposium (Brno 28–29.11. 2017), (у штампи).
2. „Фраземи са значењем *никад* у чешком и српском језику“. У: *Славистика* (Београд), ISSN: 1450-5061, 20/2016, стр. 694–699.
3. „Комбинаторика у фразеологији на примјерима лексикалних фразема у чешком и српском језику“. У: *Зборник Матице српске за славистику* (Нови Сад), ISSN: 0352-5007, 88/2015, стр. 233–243.
4. „Česko-srbský frazeologický slovník“. У: *Varia XXIV. Zborník plných příspěvků z XXIV. kolokvia mladých jazykovedců* (Praha, 9–11. 9. 2015), (у штампи).
5. „Tautologické výrazy ve frazeologii“. У: *Aktuální problémy současné slavistiky (jazyk – literatura – kultura – politika)*, ISBN: 978-80905336-5-3 (Brno) 2015, стр. 285–290.
6. „Formální a sémantické charakteristiky frazémů v srbském a českém jazyce“. У: *Славистика* (Београд), ISSN: 1450-5061, 19/2015, стр. 249–252.
7. „Kvazifrazemi u srpskom i češkom jeziku“. У: *Славистика* (Београд), ISSN: 1450-5061, 17/2013, стр. 347–351.
8. „Frazém v srbské a české lingvistice – pojetí a terminologie“. У: *Славистика* (Београд), ISSN: 1450-5061, 16/2012, стр. 543–548.
9. „Struktura a výběr hesel budoucího česko-srbského frazeologického slovníku“. У: *Славистика* (Београд), ISSN: 1450-5061, 15/2011, стр. 237–245.
10. „Lexikální srbismy/srbocharvátismy v SSJČ a elektronické slovníky češtiny“. У: *Od Moravy k Moravě* ISBN: 978-86-7946-072-1, 2011, стр. 407–425.

11. „Česko-srbský frazeologický slovník a srbské elektronické zdroje“. У: *Varia XX. Zborník plných příspěvků z XX. kolokvia mladých jazykovedců* ISBN 978-80-970561-3-1(Častá-Papiernička) 2012, стр. 460–465.

12. „Možnosti a hranice česko-srbského frazeologického slovníku“. У: *Polyslav XIII. Beiträge der Europäischen Slavistischen Linguistik* ISBN: 978-3-86688-084-9 (Hamburg) 2010, стр. 194–198.

13. „Pozajmljenice iz južnoslovenskih jezika u *Rečniku književnog češkog jezika*“. У: *Славистика* (Београд), ISSN: 1450-5061, 14/2010, стр. 238–246.

14. Снежана Поповић – Мирјана Стевановић: „Srovnání českých a srbských zooapelativních frazémů.“ У: *Studia Balcanica Bohemo-Slovaca VI.* ISBN: 80-86488-32-2 (Brno) 2006, стр. 1049–1070.

Прикази:

- PANENOVÁ, Jarmila a kol. autorů: *Mluvnice současné češtiny 2: Syntax češtiny na základě anotovaného korpusu*. Praha: Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum 2014. (Јужнословенски филолог LXXI 1-2, 2015, стр. 149–153.).

- „Polyslav XIII. Конференција младих слависта“. Хамбург, 2009. (*Славистика* 14/2010, стр. 394–395.).

- „InterCorp2009.“ Чешки национални корпус и Филозофски факултет Карловог универзитета, Праг, 2009. (*Славистика* 14/2010, стр. 393–394.).

Преводи:

- СХОВАНЕЦ, Карел: *Историја чешког насеља Фабијан у Краљевини Југославији*. [припрема чешког текста, предговор и регистар Јаромир Линда] SBN 978-86-916269-1-4

- ШАБАХ, Петр: *Мисерере*. (Кораци, 9–10/2007, стр. 87–94.).

- УРБАН, Милош: *Запис разговора са женом средњих година* (Кораци, 9–10/2007, стр. 114–126.).

- РУДИШ, Јарослав: *Како су пролазиле године, мењала су се правила, - али не и она у редовима војње*. (Књижевни лист, 10/2006, стр. 19.).

- ОУРЖЕДЊИК, Патрик: *Године двадесет и четири*. (Поља, Нови Сад 9–10/2006, стр. 13-21.).

- ЛИХА, Јан: *Мангун на високој школи*. (Поља, 5–6/2006, стр. 111–113.).

- ШКВОРЕЦКИ Јозеф: *Новела за верне читаоце*. (Књижевни лист, 9/2005, стр. 19.).

1. „Фраземи са значењем *никад* у чешком и српском језику“. У: *Славистика*, ISSN: 1450-5061, 20/2016, стр. 694–699.

У раду ауторка анализира фраземе са темпоралним значењем који у чешком и српском језику значе „никад“ као што су колокације: (*ani*) *za (živého) boha; za žádnou cenu, v žádném případě, na svatého Dymy; jednou za uherský měsíc / rok; jen přes mrtvolu, do smrti smřoucí; na / do svetog Živka; na kuovo leto; na svetog nikad; ni u kom slučaju; preko mene / њега мртвог; и реченице: ... ani kdyby mi slibovali hory doly! Až případně neděle na pátek! V životě ne! Kad na врби роди грожђе*. Проверава њихову присутност у корпусима савременог чешког и српског језика. Темпоралност у фразеологији може се структурно и формално исказати на неколико начина,

језичке јединице које се за то користе су врло разноврсне у чешком и српском језику. На примеру поменутих фразема са значењем *никад* указује на то да фразеологија у двама језицима има више сличности него разлика и да се значења појединих јединица шире, док другима опада присутност у савременом језику.

2. „Комбинаторика у фразеологији на примјерима лексикалних фразема у чешком и српском језику“. У: *Зборник Матице српске за славистику*, ISSN: 0352-5007, 88/2015, стр. 233–243.

У раду се ауторка бави комбиновањем елемената у фразеологији атипичним за регуларни језик чиме показује богатство фразеолошког израза. Ставља акценат не само на семантичку већ и на формалну страну. Полази од тога да су фраземи јединице вишег степена у односу на своје саставнице и ставља акценат на комбиновање на морфолошком нивоу које за резултат има лексеме. Те лексеме, назване лексикални фраземи, подељене су по начину творбе на изведенице и сложенице и упоређени су примери у српском и чешком језику. Неки од примера су: *tipohlavec* – празноглавац, *bukvojed*; *kratochvíle* – разбибрига; *potměšilec* – лицемер; *vydřídouch* – дерикожа; *tvrdšíjný* – тврдоглав; *dobrosrdečný* – добродушан; *duchaplný* – оштроуман; *lehkomyslný* – лакоумислен; *srdceryvný* – срцепарајући; *zlomyslný* – злурад; *zákeřný* – подмукао; *nadbíhat komu* – улазивати се итд. Укупан број лексикалних фразема које наводи у раду је 164. Од тога сложеница има 72 (по 36 у чешком и српском језику), изведеница има 92 (43 у чешком језику а 49 у српском). Међу сложеницама највише има именица (20 у чешком језику и 19 у српском) и придева (12 у чешком језику а 13 у српском). Међу изведеницама најбројнији су глаголи (14 у чешком језику а 18 у српском језику) док је однос изведених придева и именица сличан. У укупном броју лексикалних фразема именице су ипак најбројније (28 у чешком и 30 у српском језику). Као што се из примера види, постоји велики број семантичких и формалних еквивалената у српском и чешком језику. Фраземи најчешће показују комплетну идиоматичност: семантичку, формалну и творбену.

3. „Tautologické výrazy ve frazeologii“. У: *Aktuální problémy současné slavistiky (jazyk – literatura – kultura – politika)*, ISBN: 978-80905336-5-3 (Brno) 2015, стр. 285–290.

Ауторка се у раду бави појмом таутологије у лингвистици и надовезује се на радове Јане Билкове, Франтишека Чермака и Антице Менац. На примерима у српском, чешком и руском језику упоређује исказе типа: *из дана у дан, од руке до руке, ze dne na den, z ručky do ručky, изо дня б день, из рук в руки* и сл. Примере таутолошких исказа формално дели у две групе на основу реченичног и биномијалног карактера. Примери за таутолошке изразе биномијалног карактера, поред наведених, у чешком језику су: *kniha knih, den za dnem, den co den, zas a zas, chtě nechtě*; у српском: *дан за даном, сат за сатом, будала над будалама, кућа до куће, од куће до куће, с ноге на ногу, мајка ко мајка, дете ко дете, мушко ко мушко, нов новцат, прави правцат, говорио не говорио, причао не причао* итд.; у руском језику: *день ото дня, из города в город, из года в год, с ветки на ветку, с камня на камень, парень как парень, дом как дом, снова и снова, говори не говори* и сл. Примери реченичног карактера у виду простих реченица су: *Děti jsou děti. Doma je doma. Мајка је мајка. Человек есть человек. Война есть война.*, а сложених: *Až to bude, tak to bude. Co bude, bude. Kde se vzal, tu se vzal. Што би, би. Што је било, било је. Чега нема, нема. Да је истина, истина је. Што је много, много је. Что было, было. Кто знает, знает. Что правда, правда. Кто первый, первый.* итд. Наведене таутолошке биномијалне конструкције су устаљене, међутим, творба оваквих биномијала није ограничена. Реченични таутолошки искази су тематски и дескриптивни, најчешће једноставне тврдње или описи. Ауторка наводи да с тачке гледишта описа фразема као устаљене синтагме елемената, у којој је један члан екстремно ограничене и затворене парадигме посматрајући из позиције другог, нема разлога да се ови таутолошке изрази не сврстају у фразеологију.

4. „Formální a sémantické charakteristiky frazémů v srbském a českém jazyce“. У: *Славистика* (Београд), ISSN: 1450-5061, 19/2015, стр. 249–252.

У раду се ауторка бави оним карактеристикама фразема које фразеолози најчешће наводе а то су устаљеност и семантичка промена барем једног од конституената устаљеног идиоматског

израза. Анализирајући став о основним карактеристикама фразема српских, хрватских, чешких и словачких лингвиста долази до закључка да поред разлика у дефиницији постоји тежња да се укључе све формалне структуре засноване на евиденцији улазних компоненти. Ово води до проширења фразеолошког спектра и померања граница у дефинисању основне јединице фразеологије. Честа појава у фразеологији је не само промена значења једног члана или десемантизација више елемената споја, већ и значењска инкомпатибилност у оквиру синтагматских односа и то на нивоу морфема, лексема и колокација.

5. „Kvazifrazemi u srpskom i češkom jeziku“. У: *Славистика* (Београд), ISSN: 1450-5061, 17/2013, стр. 347–351.

У овој студији ауторка представља идентификацију скупова речи у српском и чешком језику који се налазе на граници фразеологије и познати су под називом квазифраземи. Полазиште у раду чине теорије двају истакнутих лингвиста – Франтишека Чермака и Игора Мељчука. Ауторка као област на граници фразеологије препознаје изразе са конкретним денотатом: *vdovka rajská / rajska udovica, kočičí hlava, kozí brada / kozja brada, kuří oko / курје око*, одређене термине: *mrtvý chod / мртви ход, bludný kámen / лутајући камен*, затим изразе са ограниченом колокабилношћу компонената: *zarytě mlčet, otevřít dokořán, širé moře / отворено море, poulit oči*, и поједине изразе са десемантизованом компонентом у којима најчешће придев може бити само у функцији предиката: *bejt napakovanej*. С обзиром на то да се сваки фразем истовремено може дефинисати путем више критеријума, пре свега количином аномалија тј. степеном неправилности, лако је закључити да неизражајност граница фразеологије и слободан прелаз у регуларни језик води ка томе да код неких типова опада релевантан број критеријума и аспеката неправилности. Управо ту периферију тј. прелазну зону у регуларни језик чини област квазифразема.

6. *Frazém v srbské a české lingvistice – pojetí a terminologie*“. У: *Славистика* (Београд), ISSN: 1450-5061, 16/2012, стр. 543–548.

У раду ауторка представља стање у српској фразеолошкој терминологији и дефиниције фразема који су уско повезане са називима за ову основну јединицу фразеологије. У српском језику полази од монографије Драгане Мршевић-Радовић *Фразеолошке глаголско-именичке синтагме у савременом српскохрватском језику* и *Frazeološkog rječnika hrvatskoga ili srpskoga jezika* Јосипа Матешаћа. Истовремено упоређује ситуацију у чешкој лингвистици у вези са дефинисањем фразема као и развој фразеологије на хрватском подручју. У представљању ситуације у чешкој фразеологији позива се на радове Франтишека Чермака сакупљене у монографији *Frazeologie a idiomatika česká a obecná* и Павела Крејчија *Bulharská a česká publicistická frazeologie ve vzájemném srovnání*. Анализа ауторку доводи до закључка да се фразеолошка терминологија у српској и хрватској фразеологији и даље развија полазећи од заједничких основа, дефинишу се нове области, док је у чешкој лингвистичкој теорији нормативни приступ у потпуности заокружен.

7. *Struktura a výběr hesel budoucího česko-srbského frazeologického slovníku*“. У: *Славистика* (Београд), ISSN: 1450-5061, 15/2011, стр. 237–245

Рад се бави важним лексикографским питањем а то је структура речничког одељка која заједно са одабиром одредница представља основу речника. Представљене су структуре у двама једнојезичким речницима: у *Речнику чешке фразеологије и идиоматике (Slovník české frazeologie a idiomatiky)* и *Фразеолошком рјечнику хрватскога или српскога језика* и двама преводним фразеолошким речницима: *Руско хрватском или српском фразеолошком рјечнику* и *Руско-пољском фразеолошком речнику (Русско-польский фразеологический словарь)*. На примерима поменутих речника урађена је анализа саставних елемената речничког одељка и структура одредница из чега проистиче да би будући чешко-српски фразеолошки речник требало у што већој мери да представља стање у савременом језику; затим да се ослања на штампане и електронске изворе језика и да узима у обзир да су фраземи карактеристични како за књижевни језик, тако и за колоквијални; наводи се да би идеално било да се одабир фразема

заснива на њиховој фреквентности и, ако простор дозвољава, не изоставити ређе фраземе; о одредници у речничком одељку треба дати детаљне информације о граматичким особинама, варијантама, трансформацијама и контексту; уређење би требало да буде абecedно према врстама речи и економично, тј. без навођења једног фразема више пута, егземплификација је пожељна а синоними и антоними, заједно са еквивалентима у другим страним језицима, би допринели већој информативној вредности речника, мада се углавном једнотомни речници састављају са овим додатком.

8. „Lexikální srbsismy/srbocharvátismy v SSJČ a elektronické slovníky češtiny“. У: *Od Moravy k Moravě* ISBN: 978-86-7946-072-1, 2011, стр. 407–425.

Ауторка у овом раду анализира речи које су у *Речнику књижевног чешког језика (Slovník spisovného jazyka českého)* наведене као позајмљенице српског или српскохрватског порекла. Оваквих позајмљеница у наведеном речнику има четрдесет четири, од њих су 23 означене као србизми, а 21 као србокroatизми. Овај број не представља све речи које су у чешком језику преузете из српског односно српскохрватског језика, има их и у самом речнику много више, али уз њих као податак о етимологији стоји напомена да потичу из јужнословенских језика. У циљу комплетирања слике о периоду њиховог преузимања и статуса у савременом чешком језику, ауторка је све пронађене речи потражила у неколико других речника и корпуса: у *Чешко-немачком речнику (Česko-německý slovník)* Јозефа Јунгмана, *Малом старочешком језику (Malý staročeský slovník)* Јаромира Бјелича, Адолфа Камиша и Карела Кучере, *Регистру лисног материјала за Старочешки речник (Heslář lístkového materiálu ke Staročeskému slovníku)*, у *Старочешком речнику (Staročeský slovník)* Јана Гебауера, *Речнику старог чешког језика (Slovník staré češtiny)* Франтишека Шимека и у *Електронском речнику старог чешког језика (Elektronický slovník staré češtiny)*. Поред поменутих коришћен је и *Thesaurus linguae Bohemicae* Јана Вацлава Росе и *Немачко-чешки речник (Německo-český slovník)* Јозефа Добровског. Присутност позајмљеница у електронским корпусима чешког језика обједињеним у *Чешком националном корпусу* и њихова присутност у поетском стваралаштву (*Чешка електронска библиотека*) табеларно је приказана на крају рада. Анализа је показала да је код већине позајмљеница српски/српскохрватски језик могао бити само језик-посредник јер су и оне у српски језик дошле из арапског, турског, грчког и мађарског језика. Такође, дистрибуција скраћеница *srb.* и *srbch.* у речнику није једнака и доследна и већи део обрађиваних речи није присутан у савременом чешком језику.

9. „Česko-srbský frazeologický slovník a srbské elektronické zdroje“. У: *Varia XX. Zborník plných příspěvků z XX. kolokvia mladých jazykovedců* ISBN 978-80-970561-3-1(Častá-Papiernička) 2012, стр. 460–465.

Ауторка анализира електронске и штампане изворе српског језика за потребе састављања грађе за преводни фразеолошки речник. Као штампане изворе наводи: *Мали српски фразеолошки речник* Ђорђа Оташевића, *Фразеолошки рјечник хрватскога или српскога језика* Јосипа Матешаића, *Српскохрватско-чешки речник (Srbocharvátско-český slovník)*, *Чешко-српски речник* и *Хрватски фразеолошки рјечник*. Као електронске изворе наводи: *Корпус савременог српског језика*, *Корпус српског језика* Ђорђа Костића и *Српски електронски речник*. На основу анализе доступних корпуса и упоређивања са чешким електронским изворима, долази до закључка да се у било каквом компаративном лексикографском истраживању морају узети у обзир сви штампани извори у српском језику.

10. „Možnosti a hranice česko-srbského frazeologického slovníku“. У: *Polyslav XIII. Beiträge der Europäischen Slavistischen Linguistik* ISBN: 978-3-86688-084-9 (Hamburg) 2010, стр. 194–198.

Ауторка анализира ситуацију у проучавању фразеологије у чешком и српском језичком подручју и могућности превазилажења неких нејасноћа у изради преводног фразеолошког речника. Прва од препрека је идентификација фразема и идиома односно критеријуми за њихово дефинисање. На основу представљених дефиниција фразема из једнојезичних фразеолошких речника српског и чешког језика, *Чешко-српског речника* САНУ,

Српскохрватско-чешког речника Чешке академије наука и *Руско-хрватског или српског фразеолошког рјечника* и потреба савремене лексикографије долази до закључка да је неопходна ексцерпција фразема из савремених језичких извора, нарочито великих електронских корпуса као што је *Чешки национални корпус*, те да се на основу стања у лексикографској обради јединица у двама језицима препоручује чешки језик као полазни у преводном фразеолошком речнику и да се у обради речничког одељка не треба задовољити само пуким навођењем еквивалента, већ би требало наводити и додатне информације.

11. „Pozajmljenice iz južnoslovenskih jezika u *Rečniku književnog češkog jezika*“. У: *Славистика* (Београд), ISSN: 1450-5061, 14/2010, стр. 238–246.

Предмет рада је анализа укупно 26 лексема које су у *Речнику књижевног чешког језика (Slovník spisovného jazyka českého)* означене као позајмљенице из јужнословенских језика. Све речи ауторка је потражила у следећим речницима: *Чешко-немачком речнику (Česko-německý slovník)* Јозефа Јунгмана, *Малом старочешком језику (Malý staročeský slovník)* Јаромира Бјелича, Адолфа Камиша и Карела Кучере, *Регистру лисног материјала за Старочешки речник (Heslář lístkového materiálu ke Staročeskému slovníku)*, у *Старочешком речнику (Staročeský slovník)* Јана Гебауера, *Речнику старог чешког језика (Slovník staré češtiny)* Франтишека Шимека, *Електронском речнику старог чешког језика (Elektronický slovník staré češtiny)*, коришћен је *Thesaurus linguae Bohemicae* Јана Вацлава Росе, *Немачко-чешки речник (Německo-český slovník)* Јозефа Добровског, речник *Турцизми у српскохрватском језику* Абдулаха Шкаљића, као и Скоков *Етимолошки рјечник хрватског или српског језика*. Осим рада на откривању правог порекла речи, ауторка истражује и путеве којима су оне могле доспети у чешки језик. Само упућивање у речнику на дела Божене Њемцове, Карела Ј. Ербена и пре свега Јозефа Холечека говори да се често није радило о неопходном преузимању речи из неког језика, већ о њиховом коришћењу као књижевног средства са скоро никаквим утицајем на свакодневни језик. Ауторка стога испитује присутност позамљеница у поетском стваралаштву (*Чешка електронска библиотека*) али и њихову заступљеност у савременом чешком језику на основу провере у *Чешком националном корпусу*. Анализа је показала да се само 13 лексема: *mejdan, husar, vamp, rumělka, škumpra, talovín, skupština, kuča, živio, cicimek, konak, kum, soba* користи у савременом језику као и да постоје недостаци у *Речнику књижевног чешког језика* у погледу обележавања порекла речи.

Коауторство:

1. Снежана Поповић – Мирјана Стевановић: „Srovnání českých a srbských zooapelativních frazémů.“ У: *Studia Balcanica Bohemo-Slovaca VI*. ISBN: 80-86488-32-2 (Brno) 2006, стр. 1049–1070.

Ауторке у раду упоређују фраземе који садрже називе животиња у чешком и српском језику, а с обзиром на њихову велику заступљеност, избор ограничавају на фреквентне зооапелативе. На грађи из једнојезичких фразеолошких речника чешког, одн. српског језика, те двојезичних, чешко-српског и српскохрватско-чешког речника ауторке класификују фразеолошки превод са семантичког гледишта и деле јединице на идентичне фраземе, фраземе истог значења, али различите форме и безеквивалентне фраземе. Утврђују да постоји велики број идентичних фразема, што се може објаснити језичком блискошћу, али пажњу превасходно посвећују фраземима без еквивалената пружајући решења њиховог превода кроз прецизан опис значења.

Докторска теза: „*Česká a srbská frazeologie: srovnání, aspekty a struktura česko-srbského frazeologického slovníku*“ (*Чешка и српска фразеологија: компарација, аспекти и структура чешко-српског фразеолошког речника*).

У *Уводу* кандидаткиња наводи разлоге за одабир теме и потребу за компаративним приступом између српског и чешког језика. Налази да не постоје радови који задовољавају

исцрпан компаративан преглед аспеката чешке и српске фразеологије и да не постоји чешко-српски фразеолошки речник. Из тога разлога као циљ рада наводи упоређивање основне фразеолошке јединице, њене особине и приступ изучавању не само у двама поменутиим језицима, већ и у другим словенским језицима и на енглеском говорном подручју, затим упоређивање класификације фразема и фразеографских пракси како би се дошло до детаљних теоријских полазишта за стварање преводног фразеолошког речника. Главна питања која је ауторка поставила су: постоје ли разлике између чешке и српске фразеологије; уколико да, о каквим разликама је реч; која је разлика у терминологији у српској, чешкој и (српско)хрватској лингвистици; да ли разлике проистичу из саме дефиниције или је дефиниција резултат другачијег поимања основне јединице фразеологије; каква је постојећа класификација фразема и како се развијају фразеографске праксе, те како би требало да изгледа преводни фразеолошки речник. До одговора на постављена питања долази анализирајући дела чешких и српских лингвиста, затим словачких, руских, енглеских, немачких, француских и хрватских, како из периода српскохрватског језика, када се у сарадњи развијала фразеографска пракса, тако и савременог хрватског језика.

У другом поглављу – *Фразеологија* она прво износи преглед развоја ове дисциплине, општа разматрања и дефиниције, њено поимање у лингвистикама словенских језика, нарочито у односу на сродне дисциплине – паремиологију и фолклористику, ослањајући се на радове и дефинице Франтишека Чермака, Драгане Мршевић-Радовић, Јосипа Матеша, Валерија Мокијенка, Јозефа Млацека, Антице Менац и Данка Шипке и усредређује се на формалну и упоредну грану фразеологије. На основу проблематике класификовања фразема и њиховог супротстављања закључује да су у чешком језику класификацијом обухваћене све устаљене конструкције, да се под окриљем фразеологије проучавају спојеви на трима нивоима: лексичком, колокацијском и реченичном у односу на српски језик где се највећа пажња поклања фаземима на нивоу колокација.

У трећем поглављу – *Фразем и идиом у чешкој и српској лингвистици* – кандидаткиња се посветила фразеолошкој терминологији као важној компоненти компаративног истраживања. На први поглед је јасно да се у лингвистици фразем посматра као спој од два елемента у коме је дошло до идиоматизације, али у даљем развоју дефиниције се мишљења лингвиста разликују као и називи за основну јединицу фразеологије који могу бити: *фразеолошка јединица, фразеологизам, фразем, идиом, идиоматска фраза, устаљена фраза, обрт* и сл. у српском језику; *фразеологизам, фразеолошка свеза и фразем* у хрватском језику, *frázém* и *idiom* у чешком, *frázéma* и *idiom* у словачком језику. Анализа терминологије у оквиру фразеологије водила је даље до термина и терминологије као дисциплине. У овом делу кандидаткиња обрађује фраземе, термине и квазифраземе. Мада на први поглед термини и фраземи имају мало шта заједничко, јер прве карактеришу семантичка прозирност, денотативна прецизност и контекстуална недвосмисленост те не могу реализовати метафоричко, фигуративно или експресивно значење у раду су анализирани они термини код којих је препозната метафоричност у творби, као што су *tchýnin jazyk / свекрвин језик, mateřídouška úzkolistá / мајчина душица, kuří oko / курје око, bludný kámen / лутајући камен или стена, bílá kniha / бела књига* сл. Овај периферни део терминологије повезан са фразеологијом чине квазифраземи. Поред израза са конкретним денотатом као што су *kozja brada, курје око* или *kočičí hlava*, и поменутих термина са егзактном дефиницијом, у квазифраземе се убрајају одређени изрази са ограниченом колокабилношћу компонената као што су *zarytě mlčet, otevřít dokořán, širé toře* и *poulit oči* у чешком језику и *начуљити уши, сиња кукавица* и *широм отворити* у српском језику, затим вербономинални изрази или перифрастичне предикатске конструкције: *vuvolat zájem, nabyt paměť, dostat hlad, имати већину, изгубити интересовање, одвлачити пажњу, ставити у покрет, утолити глад* и сл. У опису фразеолошких и квазифразеолошких појава у језику кандидаткиња налази решење у приступу фази логике, тј. „меке“ логике, која одмерава у нијансама, познаје скаларност и истражује у средишту и на периферији појава. У другом делу овог поглавља анализира критеријуме за категоризацију фразема и опредељује се за поделу на основу формалних карактеристика коју препознаје као тенденцију у развоју фразеологија наведених језика. Упркос свим ограничењима и покушајима

да се опишу формалне и семантичке карактеристике фразема, аутори све више имају тенденцију да укључе све формалне структуре засноване на регистрацији улазних компоненти. У семантичким синтагматским односима честа појава није само промена у значењу једног члана, већ и некомпатибилност, како на нивоу морфема, тако и на нивоу лексема и колокација.

У четвртој поглављу се кандидаткиња посветила комбинаторици у фразеологији наводећи да се комбинацијом елемената атипичним за регуларни језик у фразеологији ствара велико богатство израза. Област тог нерегуларног назива још и област аномалија, јер у њој не важе правила регуларног језика. Комбинаторика у фразеологији је могућа на свим нивоима, не ограничавају је семантички дозвољени спојеви обавезни у регуларном језику, те се као резултат комбинаторике јављају лексеме, колокације и реченице. Ауторка у наставку овог поглавља наводи примере фразема на тима трима нивоима, бавећи се детаљније комбинацијама морфема и лексичким новоом фразеологије, о коме се до сада врло мало писало. Фраземе на лексичком нивоу дели на сложенице и изведенице и наводи примере у српском и чешком језику. Примери сложеница и изведеница су подељени на еквивалентне, тј. оне који имају идоматске еквиваленте у чешком односно српском језику, затим на изведенице и сложенице у чешком језику које немају идиоматизован еквивалент на лексичком нивоу у српском језику и обратно. У раду је обрађено 337 лексичких фразема у обома језицима, од којих половина, тј. 168 фразема чини еквивалентне парове. Од тога број сложеница је 75 (38 у чешком језику и 37 у српском), изведеница има 94 (44 у српском и 50 у чешком). Анализом је примећена врло велика подударност међу семантичким еквивалентима: творбена и на нивоу врста речи, у само неколицини примера је сложеница у чешком језику био еквивалент изведеница у српском и обратно. Тако да је констатована комплетна идиоматичност: семантичка, формална и дериватолошка. Међу еквивалентним сложеницама најбројније су именице, у чешком језику их је 22 а у српском 20. Код изведеница предњаче глаголи (15 изведеница у чешком и 18 у српском језику), док је однос придева и прилога сличан. Од укупног броја свих лексикалних фразема највише има именица: 31 у српском језику и 29 у чешком. У наставку овог поглавља кандидаткиња се бави колокацијама у фразеологији и ван ње и даје примере бинарних колокацијских фразема у чешком и српском језику које је приказала табеларно поделивши их на три групе: колокације са аутосемантичким елементима, колокације са синсемантичким елементима и мешовите колокације са једним и другим елементима. У првој групи колокација јављају се бинарне комбинације са именицама, придевима, глаголима и прилозима и има их укупно 16. Колокација са синсемантичким елементима има укупно 27 комбинација, од њих су најбројније комбинације које почињу предлозима, узвицима и партикулама. У овој групи јављају се и тзв. моноколокабилне речи којима је некада врло тешко одредити којој врсти речи припадају. У наведеној табели има 25 комбинација у чешком језику и 23 у српском, што чешком језику даје малу предност у комбинаторској способности синсемантичких речи. Више разлика између ова два језика показују мешовите комбинације, тј. оне са аутосемантичким и синсемантичким елементима, од наведених тридесет пет комбинација, кандидаткиња налази примере за двадесет шест у српском и двадесет осам у чешком језику. У деветнаест комбинација се поклапају оба језика а разлике указују на већу комбинаторску способност глагола и речца чешког језика а у српском језику бројева. У наредном делу овог поглавља кандидаткиња наводи теоријске основе за постојање фразема реченичног типа, анализира шаролику терминологију која постоји у овој грани фразеологије, указује на промене у фразеолошкој теорији српског и хрватског језика у односу на период заједничког – српскохрватског језика, даје преглед поделе реченичних фразема у чешком језику и анализира емоционалност, експресивност и функцију фразема. У последњем делу овог поглавља кандидаткиња проучава таутолошке изразе као што су: *Co bude, to bude, a zlého více než kopa nebude, Co pravda, to pravda, Co mnoho, to mnoho, Lidé jsou lidé, Slovo je slovo. Беговац је беговац, ако не ће имати ни новац; магарац је магарац, ако ће имати и златан покровац. Браћа ка' браћа, ама сир за аспре* и наводи примере таутолошких биноминалних израза типа: *ze dne na den, den co den, z ručky do ručky, из дана у дан, дан за даном, од руке до руке; divota nad divotama, камен до камена, човек до човека, den za dnet* и сл., и реченичних типа: *Děti jsou děti. Láská je láska. Doma je doma. Osud je osud. Tam je pivo pivo. Co bude, bude. Co bylo, bylo. Čeho je moc, toho je moc. Kde se vzal, tu se vzal. Kdo přijde, ten přijde. Když nechceš, tak nechceš.*

Мајка је мајка. Отац је отац. Речи су речи ријечи (а дела су дела). Што би, би. Што је било, било је. Што јест, јест. Чега нема, нема. Ко је био, био је. Ко је дошао, дошао је. Да сам говорио, говорио сам. Што је истина, истина је. Да је истина, истина је., и сл. наглашавајући устаљеност, узуалност и фреквентност поменутих структура у српском и чешком језику.

У *петом поглављу* се кандидаткиња посветила фразеографији и анализирању штампаних и електронских извора за састављање преводног фразеолошког речника. Бави се једним од основних лексикографских питања а то је структура речничког одељка која заједно са одабиром одредница представља основу речника. Анализира структуре у двама једнојезичким речницима: у *Речнику чешке фразеологије и идиоматике (Slovník české frazeologie a idiomatiky)* и *Фразеолошком рјечнику хрватскога или српскога језика* и двама преводним фразеолошким речницима: *Руско хрватском или српском фразеолошком рјечнику* и *Руско-пољском фразеолошком речнику (Русско-польский фразеологический словарь)*. На примерима поменутих речника и анализе саставних елемената речничког одељка и структуре одредница закључује следеће: чешко-српски фразеолошки речник требало би у што већој мери да представља стање у савременом језику; требало би да се ослања на штампане и електронске изворе језика и да узима у обзир да су фраземи карактеристични како за књижевни језик тако и за колоквијални; идеално би било да се одабир фразема заснива на њиховој фреквентности и, ако простор дозвољава, не изоставити ређе фраземе; о одредници у речничком одељку треба дати детаљне информације о граматичким особинама, варијантама, трансформацијама и контексту; уређење би требало да буде абecedно према врстама речи и економично, тј. без навођења једног фразема више пута, егземплификација је пожељна а синоними и антоними, заједно са еквивалентима у другим страним језицима, би допринели већој информативној вредности речника, иако се углавном једнотомни речници састављају са овим додатком. У другом делу овог поглавља образлаже избор тематског типа фразеолошког речника на основу соматских фразема, на примеру малог чешко-српског фразеолошког речника примењује лексикографску теорију за коју се у раду определила. Речник садржи 1623 чешких соматских фразема у виду одредница и њихове еквиваленте у српском језику. Речнички одељак осим еквивалентна укључује информацију о стилској карактеристици одреднице, њене синониме и антониме на чешком језику, објашњење на српском и егземплификацију. Соматизама има 97 а најбројнији су примери који укључују лексеме *главу* и *око*. Што се тиче формалне карактеристике фразема, укључени су: поредбени фраземи, колокацијски глаголски, неглаголски фраземи и реченични фраземи.

У *Закључку* кандидаткиња сумира резултате добијене конфронтативном анализом чешке и српске фразеологије и фразеографије. Закључује да је фразеологија област која интересује многе лингвисте, студије о њој у свим поменутих словенским језицима су обимне и свака омогућава нов и другачији поглед на ову грану лингвистике. Терминологија у српској, хрватској (и српскохрватској), делимично и чешкој фразеологији нема потпуно јасно дефинисане оквире, што представља отежавајућу околност у поређењу са другим језичким дисциплинама. Често је неопходно одлучити се за скоро "властите" термине. Постоје области фразеологије које нису у истој мери провукле пажњу српских и чешких лингвистика а у њих спадају квазифраземи. У области класификације фразема кандидаткиња констатује да поврх свих ограничења и настојања да се опишу формалне и семантичке карактеристике фразема, постоји тенденција да се укључе све формалне структуре засноване на евиденцији улазних компоненти. Комбинаторске способности чешког и српског језика пружају истинско богатство израза на нивоу лексема, колокација и реченица. Пажња посвећена фразеографији резултирала је чешко-српским фразеолошким речником соматизама.

Како се може закључити, научно интересовање др Снежане Поповић усмерено је на област лексикологије, а превасходно фразеологије, коју је обрађивала у својим конфронтативно конципираним радовима, поредећи језичке јединице у чешком и српском језику, те на питања фразеографије, као и лексикографије ван области фразеологије. Њена проучавања и анализе добиле су своје заокружење у докторској дисертацији која посебно својим прилогом –

речником соматизама представља велики допринос чешко-српској фразеографској пракси, с обзиром да тај тип речника до сада није био израђиван.

ПРИСТУПНО ПРЕДАВАЊЕ

У складу са Одлуком о извођењу приступног предавања на Универзитету у Београду, донетом на седници Сената 14. 9. 2016. године, кандидаткиња је 28. 9. 2017. године одржала приступно предавање под насловом *Колокације у чешкој и српској фразеологији и чешка и српска фразеографска пракса*. Приступно предавање Комисија је оценила оценом 5 (пет). Комисија је констатовала да је кандидаткиња одговорно припремила излагање користећи богату и разноврсну литературу из дате области, да структура и квалитет предавања указују на стручност и добру оријентацију у тематици, те да је примењен промишљен дидактичко–методички аспект у презентацији фразеолошке проблематике.

ПЕДАГОШКИ РАД

Од 2007. године, када почиње да ради као хонорарни сарадник на Катедри за славистику, др Снежана Поповић држала је часове вежби из предмета Савремени чешки језика студентима прве и друге године и Чешки језик као други словенски и изборни језик, а од 2012. године, када је изабрана у звање лектора за чешки језик ангажована је у настави на предмету Савремени чешки језик Г-1, Г-2, Г-3, Г-4, Г-5, Г-6, Г-7 и Г-8 и П-1, П-2, П-3 и П-4. Кандидаткиња се посебно истиче колегијалношћу и одговорним приступом према радним обавезама. У раду са студентима има веома добре резултате. Педагошки рад обавља предано, а пратећи савремене тенденције у изучавању страних језика градиво преноси квалитетно, систематично и интересантно, усмеравајући пажњу студената како ка теоријским тако и практичним областима језика. Бројним ваннаставним активностима студенте води ка продубљивању језичке компетенције и неговању чешког језика у српској средини, између осталог као стални члан жирија преводилачког такмичења које организују Катедра славистике и Амбасада Чешке Републике у Србији, те као координатор међународног преводилачког такмичења *Награда Сузане Рот*.

ИЗБОРНИ УСЛОВИ ЗА ИЗБОР У ЗВАЊЕ ДОЦЕНТА

Кандидаткиња Снежана Поповић сарадник је у припреми пројекта за међународну размену наставника у склопу програма *Еразмус+* са Филозофским факултетом Карловог универзитета у Прагу. Такође је члан Асоцијације слависта *Полислав*.

ЗАКЉУЧНО МИШЉЕЊЕ И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

Пошто је прегледала конкурсни материјал, Комисија је утврдила да једини пријављени кандидат др Снежана Поповић задовољава критеријуме за избор у звање доцента на Филолошком факултету Универзитета у Београду за које конкурише, на основу Закона о високом образовању (Службени гласник РС, бр. 76/05, 97/2008 и 44/2010), Правилника о начину и поступку стицања звања и заснивања радног односа, Критеријума за стицање звања наставника на Универзитету у Београду (Гласник Универзитета у Београду бр. 144 од 22. септембра 2008), односно Одлуке о изменама критеријума за стицање звања наставника на Универзитету у Београду (Гласник Универзитета у Београду бр. 160 од 30. маја 2011).

Имајући у виду све то, Комисија са задовољством предлаже Изборном већу Филолошког факултета да **др Снежану Поповић** изабере у звање доцента за ужу научну област Бохемистика, предмет Чешки језик.

У Београду, дана 29. 09. 2017.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

др Катарина Митрићевић-Штепанек, доцент
Филолошки факултет Универзитета у Београду

др Верица Копривица, ванредни професор
Филолошки факултет Универзитета у Београду

др Вучина Раичевић, редовни професор у пензији
Филолошки факултет Универзитета у Београду